

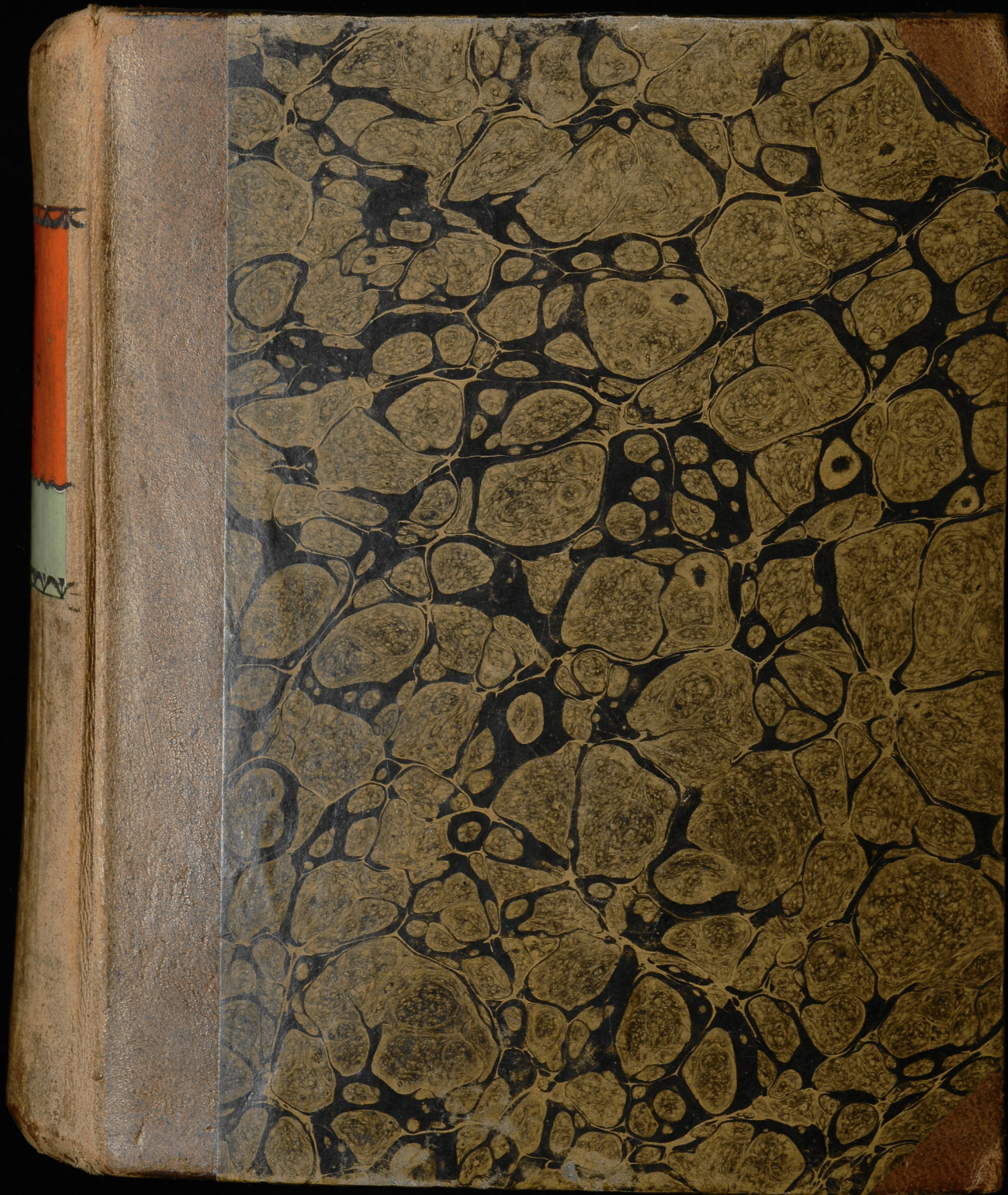
Dissertatio Jvridica De Mvtvo Filii Familias Jam Ante Sctvm Macedonianvm Invalido

Lipsiæ: Literis Andreae Martini Schedii, [1726]

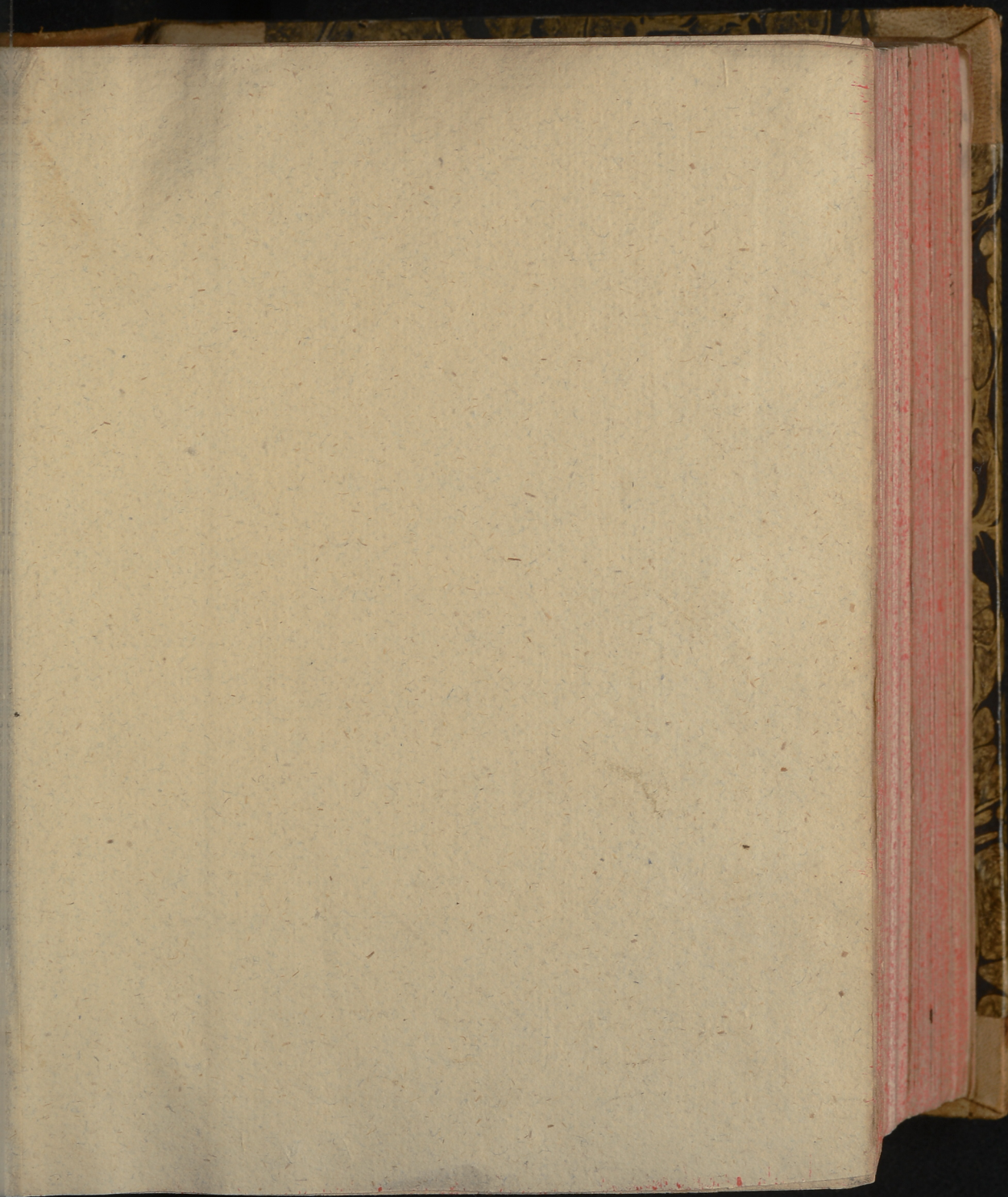
<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn894298720>

Druck Freier Zugang

H. K. 1 (40.)

Behr de dolo malo.

Bechmann de jure vicarum.

Bastineller de modo venandi

Biler de arbore molinario.

Blauel de rest. in integr. minorum.

Böfchen de interpretatione pactor.

Borrichius de Romæ primordia.

Brennmann de Legum inscript.

Brunings de avaria

Buder de Vitüs pecorum.

Carrach de Dispos. parentum inter lib.

Dornfeld de arbitris.

Einert de L. Cæcilia Didia.

Eisenhart de jure publ. pop. rom.

Erdtmann de recept. j. rom. in Germ.

Estor Obs. de altitudine ædium.

--- de jure magistratus non rogati.

Faber hist. de incestis nupt.

Fichtner de jure commentitio.

Francck ad q. ult. J. de nupt.

--- ad jurispr. Claudii Imp.

--- de rest. in int. ex claus. gen.

Indenici de re funeraria

Hertel ad l. 120. D. de V. S.

--- de jure glandis legendæ.

Hofacker hist. juris incestum prohibentis.

Hoffmann de ara Victoria.

--- Obs. ad Legg. Cod.

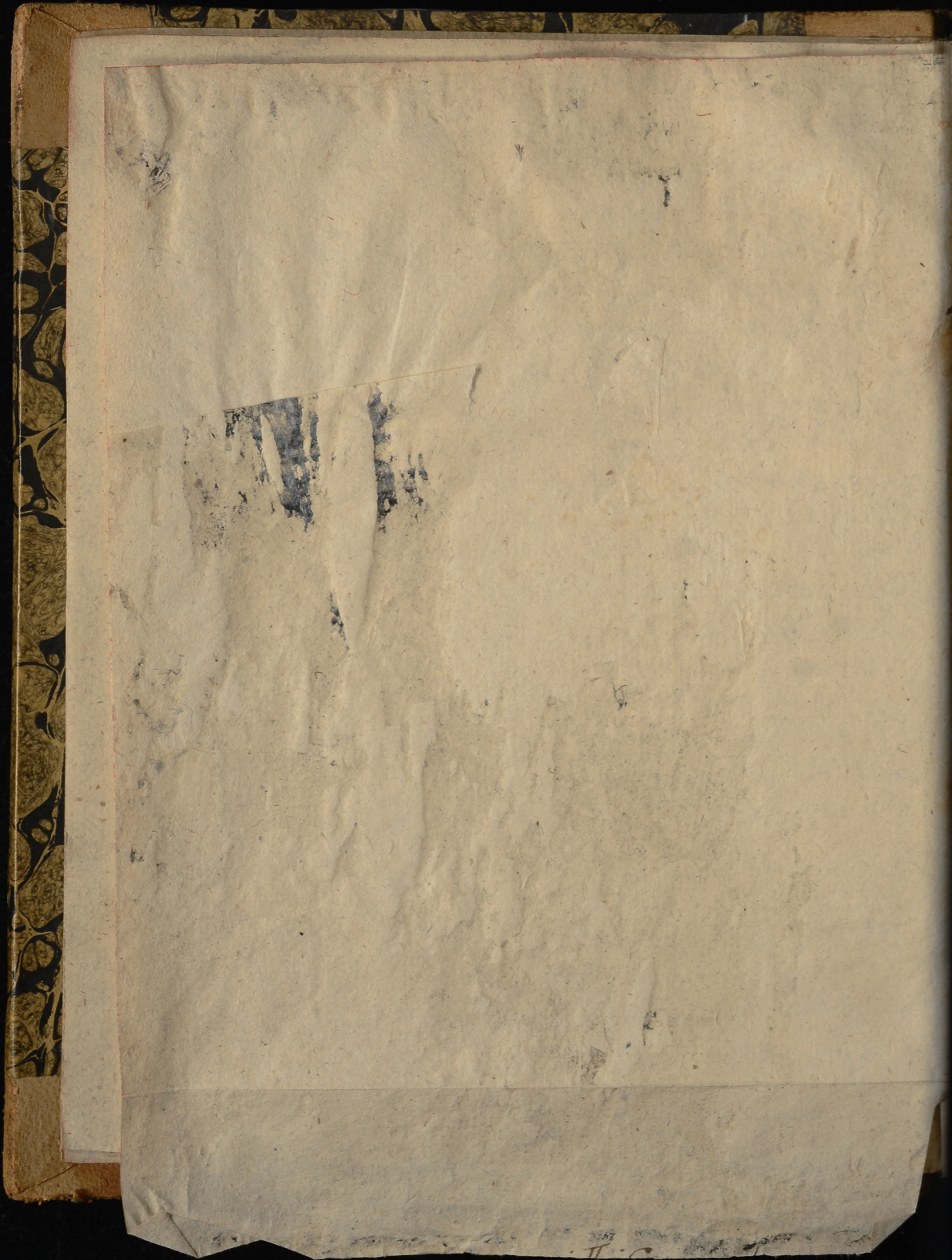
Hommel de matuo filius ante H. Mac.

--- de comitibus.

Kemmerich de jure foresti

Lauhn ad Tit. ca. Theod. de silentiariis.

Mascov de his qui sibi ad
in testam.

19
f28/

DISSERTATIO JURIDICA
DE
MUTVO FILII FAMILIAS
JAM ANTE SCTVM MACE-
DONIANVM INVALIDO

QVAM
CONSENSU
ILLVSTRIS ICTORVM ORDINIS
PRÆSIDE
DN. FERDIN. AVGVST.
HOMMEL,

PHIL. ET V. J. D.
PVBLICÆ DISQVIGATIONI SVBMITTIT
RESPONDENS
JOHANNES SIGISMVNDVS CHILECK.
LVSAT. LL. CVLT.

D. XV. AVG. cl. l. CCXXVI.

L I P S I Æ
Literis ANDRÆ MARTINI SCHEDII.

M. I. ...
J. ...
...

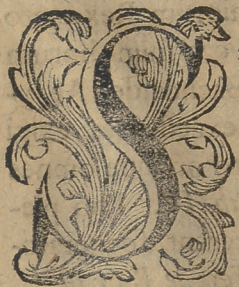
...

...

J. A. Hommel Lips. 1720.

I.

icuti Serenissimi Saxoniae legislatores in eo
semper quam plurimum occupati fuerunt,
vt nihil omnino desit, quod ad perfectam
exactamque iustitiae administrationem fa-
cere posse videatur, ita in specie aduersus
iniquos foeneratores saluberrimis ordina-
tionibus et legibus subditis suis prospexere.

Praeter generales enim Imperii constitutiones, quas de hoc
argumento praeprimis in R. I. d. a. 1577. tit. 17. §. 8. habemus,
iam olim Serenissimus Princeps et Elector Augustus ordina-
tionibus suis d. a. 1550. et 1555. imprimis vero speciali
mandato d. a. 1583. quod postmodum Anno 1609. a Christiano II.
repetitum deprehendimus, nequitiae vsurariorum sapientissime
occurrit. Idem quoque laudabiliter factum per
Iohannem Georgium I. mandato Electorali d. a. 1614. et 1625.
Denique potentissimus Rex et Elector Fridericus Augustus,
cuius auspicatissimum regimen in nostram aeuum, quod Deo
debemus, incidit prudentissima haec Maiorum suorum de-
creta cuncta non solum repetiit et innouauit per edictum ad-
uersus malitiosos decoctores (Banqueroutiers) Anno 1724. d. 7.

A 2

Ian.

4
Ian. promulgatum, sed etiam quod his deesse quomodo-
 cunque adhuc videretur per *cit. edictum* nec non mandatum
d. a. 1718. et 1724. d. 21. April. supplēuit, penitusque per-
 fecit.

II.

Serenissimos Saxones iam aliarum Gentium prudentes
 Legislatores exemplo suo praeiuerunt. Sapiētissimum So-
 lonem per legem Sifachthiam et Chreocopiam cauissē tradunt,
 ne ob foenus et vsuras ciuū corpora necterentur, vt PLV-
 TARCHVS refert *in vita Solonis*. Lycurgum omne foenus
 omnesque vsuras e tota Sparta exterminasse, testis est idem
 PLVTARCHVS *in Agide*. Agis Lacedemoniorum Rex tanto
 foeneratores odio prosequutus fertur, vt omnium horum
 tabulas in foro igne cremarit *id. cit. loc.* Bachorides Aegy-
 ptiorum Legislator vsuras fortis summam excedentes exigi
 prohibebat. DIODOR. SICVL. L. II. C. 3. Cato quoque omnes
 in Sicilia foeneratores expulit teste LIVIO *Lib. IV.* Imo ple-
 raeque Gentes cum furem dupli poena afficerent, foenerato-
 rem quadrupli condemnarunt, vt CATO refert *de Re rust.*

III.

Inter hos non vltimum occupant locum Legislatores
 Romani, qui legibus quoque suis pessimam foeneratorum ne-
 quitiam sedulo cohibuerunt, statuendo potissimum certam
 legitimamque usurarum summam, quam egredi non liceret.
 Ita iam XII. Tab. legibus ne quis plus quam vnciarium foenus
 exerceret, prohibebatur, sic enim TACITVS L. VI. *Annal.*
c. 6. Nam primo XII. Tab. Sanctum ne quis vnciario foeno-
 re amplius exerceret, cum antea ex libidine locupletiorum agi-
 taretur. Haec XII. Tab. Sanctio cum aliquantisper in de-
 suetudinem abiisse videretur, posthac noua iterum lege C.
 Martio et C. Manlio Consulibus fuit restaurata. vid. LIV. L.
 VII. C. 27. Deinde A. V. C. 406. sub Consulatu T. Man-

lii et C. Plautii ad femuncias vsurae redactae sunt, vt idem testatur LIV. *Loc. cit.* et TACIT. *cit.* L. VI. *Annal.* C. 16. Denique omnis omnino versura interdicta fuit lege Genutia A. V. C. 411. C. Marcio Rutilio et Q. Seruilio Coss. LIV. L. VII. C. 42. quae prohibitio, cum dicta lex Genutia initio ad solos Ciues Romanos pertineret, demum per Legem Semproniam ad omnes focios quoque Latinos fuit extensa. LIV. L. XXXV. C. 7. Sulpitius quoque Tribunus plebis Legem tulisse perhibetur, ne quis ordinis Senatorii vltra duo millia drachmarum aes alienum constaret, quamuis postea ipse cum moreretur contra hanc suam legem trecentas myriades aeris alieni relinqueret, referente PLVTARCHO *in vita Marcii*. Non minor cura sub Imperatoribus quoque foenoris et vsurarum fuit habita. Latae sunt huius argumenti leges sub Caesare et Tiberio vid. TACIT. *Annal.* L. V. sub Philippo vid. l. 20. C. d. *Usur.* potissimum vero sub Iustiano qui inter alia l. 26. §. 1. C. de *Usur.* pro varia hominum conditione et lucro, quod quisque capere ex mutua pecunia possit, varie definiuit vsurarum modum, aliis maiores, aliis minores, nemini tamen vltra centesimas permittens.

IV.

In specie quoque adolefcentibus et filiisfam. aduersus foeneratorum fraudes succurrunt leges Romanae, ne mutuam pecuniam accipientes, vsurarum grauitate postmodum oppressi, aereque alieno obruti patre mortuo tota defraudentur hereditate, omneque peculium malitiosis vsurariis cedere aliquando cogantur. Variis hoc ipsum legibus cohibere legislatores Romani, quamuis communiter hanc prohibitionem vnice ex Scto. Macedoniano repetere malint. Atque id ipsum est, quod huic tractationi nostrae ansam dedit, qua contra communem DD. opinionem breuiter monstrare animus est, impedimentum, ne qui subest patris potestati accipere

possit mutuum non vnice in ratione SCti Macedoniani esse quaerendum, sed mutuum a filiofam. contractum iam datum ante illud SCtum legibus Romanis fuisse invalidum.

V.

Vt autem an mutuum filiofam. iam ante SCtum Maced. fuerit interdictum eo rectius judicari queat, ante omnia ipsius SCti tempora atque origines curatius paulo inuestigare instituti postulat ratio. Est vero hic iucundus ALEXANDER AB ALEXANDRO qui *Genial. diar. L. I. C. 7.* Senatusconsultum nostrum non solum ipsis XII. Tab. legibus fere coaetaneum facit, sed etiam prima eius principia ab vltima antiquitate vetustissimisque Solonis legibus repetit. Refert enim se casu incidisse in pluscula legum commentaria, quae nescio ex quo naufragio erepta nauta quispiam Romam apportasset, in his se inuenisse vetus quoddam Senatusconsultum, cuius verba eadem sunt, quae nostri Senatusconsulti Macedoniani quod in pandectis habemus. Dicit ergo hoc SCtum esse perantiquum et ipsis LL. XII. Tab. si non coaequale, certe proximum, imo iam a Solone veteri lege sancitum, indeque postea Romam fuisse translatum. Suaue profecto somnium; Collegit summa cum industria leges Atticas Sam. Petitus, sed evolve tu vel hunc vel quemvis alium legum Graecarum commentatorem, nullam huius legis nec volam nec vestigium unquam reperieris. Ipsum quoque SCtum multo quam vult Alexander esse recentius, ex iis quae iam sequuntur poterit intelligi.

VI.

Equidem quo anno in specie Senatusconsultum nostrum fuerit conditum satis non constat, desunt enim Consules, qui de eo retuleriut ad Senatum. Hoc interim certum est sub Imperatoribus illud fuisse factum. Sub libera enim Republica Senatusconsulta nulla fiebant: Vid *HVBÉS.*

digress.

digress. L. I. C. III. SCHVB. de fatis Iurispr. exerc. 3. HEINECC. Antiq. Rom. L. I. T. II. §. 46. seq. Potestatem enim leges condendi populus Senatui nunquam concesserat, sub imperatoribus autem recte dicit VLPPIANVS in l. 9. D. d. LL. senatum ius facere posse, quod in statu libertatis secus erat. Deprehendimus quidem apud Dionysium quaedam vetustissimorum Senatusconsultorum temporibus liberae Reipub. conditorum adhuc vestigia. Conf. GEORG. VAN DER MVELEN *Hist. de orig. iur.* Eiusmodi tamen SCTa vim legis non habebant, sed erant magis ordinationes et decreta solum Senatum et causas publicas concernentes. Legum autem ferendarum potestatem Senatus non habebat, potius alia quaedam erant negotia, quae populus Romanus curae Senatus commiserat, et de quibus SCTa ista fiebant. Vid. BACHOV. in πρώτοις p. 38. Ad ea pertinent deliberationes de bello et pace, legationes, indictio feriarum, aerarium, conuocatio populi, et id iusgenus alia, vt docet POLYBIVS *Hist. VI. 12. seq.* Desuper SCTa haec non habebant vim perpetuam, ac nostrum SCTum, sed annua tantum erant, vid. IOH. A COSTA in *Comment. ad Inst. Tit. d. I. N. G. et C.* Annuum tantum erat officium Consulium et Senatorum, vltra tempus vero officii sui Magistratum decreta apud Romanos non durabant, sicut exemplo sunt edicta praetorum, quae initio non erant nisi annua, vsque dum sub Hadriano in edictum perpetuum collecta vim perpetuam nansciscerentur.

VII.

Porro et hoc nullum habet dubium, quod SCTum Macedonianum statim sub Imperatoribus seculi primi fuerit factum, non tantum, quod sub vltiorum temporum Imperatoribus rariora fuerint SCTa. Conf. GYPHAN. *Comment. ad Tit. I. d. I. N. G. et C. §. 5.* imo sub Iustiniano *arg. l. 5. C. d.*

*C. d. LL. et Leone philosopho Nou. Leon. 78. prorsus subla-
ta; sed quod potissimum S^Cti Macedoniani mentionem iam
faciat IULIANVS in l. 14. et 19. D. ad S^Ct. Maced. cuius ae-
tas ad tempora Hadriani, et sic seculi secundi initium se re-
fert. Vid. B. RYTI. vit. I^Ctorum C. LXVI. §. 1. IOH.
BERTRAND. de Iurisperitis L. I. C. I. §. 8. GRAVIN.
Orig. Iur. Ciu. L. I. c. 86.*

VIII.

Demum sub Vespasiano in specie Senatusconsultum hoc fa-
ctum fuisse admodum probabile est, per ea quae habet S^VE-
TONIVS in vita Vespas. C. XI. Ibi auctor inquit *senatui fuit
decernendi, vt quae se seruo alieno iunxisset ancilla habere-
tur, neue filiorum familias foeneratoribus exigendi crediti ius
vnquam esset, h. e. ne post patrum quidem mortem.* Auctor
igitur Senatusconsulti Maced. Vespasianus fuit. Quamuis
enim Senatusconsulta nomine Senatus conderentur, quod
huic Imperatores imperium suum dissimulantes concesserant,
solebant tamen Principes in Senatu praemittere orationes suas,
quibus, quale consultum fieri volebant, Senatui indicabant.
Orationem a qua recedere Senatus non audebat, sequebatur
S^Crum ipsum, quod ab oratione non differebat, hincque est
quod Principum orationes et S^Cta in iure nostro promiscue
accipiantur, ita vt quod vno loco S^Cto adscribitur, alio ite-
rum orationi Principis vindicetur. BRISSON. *Antiq. Rom.*
L. I. C. 16. Igitur sicut in libera Republica qui legem suade-
rent, eius auctores fieri dicebantur, ita eadem appellatio Im-
peratoribus quoque tribuitur ad quorum orationem S^Cta fue-
rant facta, hocque sensu Vespasianus quoque Macedoniani
S^Cti auctor hic dicitur Suetonio.

IX.

Nomen atque originem S^Crum nostrum nactum fuisse a
Macedone, res satis nota est. Quis autem fuerit Macedo
iste,

iste, in eo non omnes fatis conveniunt. THEOPHILVS ad §. 7. *F. Quod cum eo.* Macedonem hunc fuisse autumat adolescentem, qui, cum in potestate patris esset, grande aes alienum conlarit, sperans futurum, vt mortuo patre suo facile id dissolueret, cum autem multum temporis transisset et grauisque ei et molestus esse cepisset creditor debitum repetens, Macedonem, quum non haberet vnde redderet, patrem suum occidisse. Relatam rem esse ad Senatum, et illum quidem poenas dedisse, sui parricidii, verum SCTVM factum fuisse quod Macedonianum vocatur. Enimvero fidem nullam meretur haec Theophili fabula haud dubie in ipsius nata cerebro, cum fundamento omni penitus destituatur. Alii igitur Macedonem potius auctorem huius SCTi fuisse arbitrantur. Verum, licet alias vt ab auctore suo nomen etiam sortiatur SCTa, non sit infrequens, nostri tamen SCTi auctorem non fuisse Macedonem quendam, sed Caesarem Vespasianum, ex Suetonio modo dedimus probatum *spbo antec.* Potius igitur Macedo fuit iniquus foenerator, qui inter caeteras sceleris causas etiam hanc adhibebat, vt filiisfam. incertis nominibus crederet, et ita materiam peccandi iis supeditaret, quo ipso SCTo nostro ansam dedit, vt ipsa indicant verba SCTi in *l. 1. pr. D. h. t.* Plura de hoc Macedone non constant. Meminit quidem cuiusdam Largii Macedonis PLIN. *Epist. 14. L. III.* qui fuit vir praetorius, superbus dominus et saeuus, a seruis suis in balneo necatus, de quo ita scribit ad Acilium: *Rem atrocem nec tantum epistola dignam, Largius Macedo vir praetorius a seruis suis passus est: superbus alioqui dominus et saeuus, et qui seruasse patrem suum parum immo minimum meminisset. Lauabatur in villa Formiana: repente eum serui circumstunt: alius fauces inuadit, alius os verberat, alius pectus et ventrem atque etiam (foedum dictu) verenda contundit: et quum exanimem puta-*

B

rent,

rent, abijciunt in feruens pauimentum, vt experirentur an viueret. Ille siue quia non sentiebat, siue quia se non sentire simulabat, immobilis et extentus fidem peractae mortis impleuit. Tum demum quasi aestu solutus effertur. Excipiunt serui fideliores: concubinae cum ululatu et clamore concurrunt. Ita et vocibus excitatus et recreatus loci frigore sublatis oculis agi totoque corpore viuere se (et iam tutum erat) confiteatur. Diffugiunt serui: quorum magna pars comprehensa est, caeteri requiruntur. Ipse paucis diebus aegre refocillatus, non sine vltiomis solatio decessit, ita viuus vindicatus, vt occisi solent. Et demum sub finem epistolae pergit. Addam quod opportune de eodem Macedone succurrit. Quum in publico Romae lauaretur, notabilis atque etiam, vt exitus docuit, ominosa res accidit. Eques Romanus a seruo eius vt transitum daret manu leuiter admonitus, conuertit se, nec seruum a quo erat tactus, sed ipsum Macedonem tam grauitur palma percussit, vt pene concideret. Ita balneum illi, quasi per gradus quosdam primum contumeliae locus, deinde exitii fuit. Reperio quoque Modestium Macedonem in lapide apud Gru-terum p. 741. Inscrip. 2.

D. T. SECV. O. M
N. LIS. SECVNDINI. SECVRI. ET PVBLIAE PA-
CATAE. CONIVGI. SECVNDI. AVENTINI. ET. ISAC-
CIO. MODESTO. ET. MODESTIO. MACEDONI. FILIO ET
IUST. SECVNDINVS. PARENTIBVS. DEFVNCTIS. ET
..... VIVIPTAE. EPE. ERVNT

et C. Modestium Macedonem in epigrammat. Romanis apud Mazoch p. 89.

.D. M. S.
MACEDO HAVE BENE VALEAS
QVIS QVIS ES FECER
C. MODESTIVS MACEDO PATRI

PIIS.

PIISSIMO ET
 FORTVNATA CONIVGI
 CVRANTE RVFINO COLLIBER
 TO FELICI L. AESCHINO
 L. THIM. L. M. HELNIO FELICI
 L. ANTIGONE L. CRAERONI
 L. DOXAE. L. HOC MONVMEN.
 ROSCIAE THAIDIS EST.

An vero horum aliquis fuerit noster hic Macedo, aut saltem
 ejusdem cum nostro familiae, alii videant.

X.

Igitur, vt reuertamur e diuerticulo, sub Vespasiano
 SCTum Macedonianum factum esse modo vidimus ex Suetonio
 §. 8. Sed quid faciemus hic CORNEL. TACITO
 qui *Annal. L. XI. C. 13.* SCTum hoc ad Claudium videtur
 referre, quando ita de hoc scribit: *Antea lege lata saeuitiam
 creditorum coercuerat, ne in mortem parentum pecunias filiis-
 familiarum foenori darent.* Sunt qui legem Claudiam perli-
 centiam temporum oblitteratam, forte aevo Neronis, quo
 corruptissimi fuerunt Romanorum mores, a Vespasiano post-
 modum per SCTum nostrum iterum restitutum fuisse autu-
 mant, vid. SCHVLTING. *Jurisprud. Ante-Just. p. 278.*
 GRAVIN. *Orig. Jur. L. III. C. 49.* NOODT. *ad Dig. Tit.
 ad SCTum Macedonianum.* TORRETIVS *in notis ad Sueton.*
 IVST. LIPS. *ad Tacit.* Neque enim infrequens esse ajunt,
 vt jura illis quoque tanquam auctoribus adscribantur, qui ea
 desuetudine abolita restituerint vt exemplis illustrat BRVM-
 MER *ad Leg. Cinc.* Sunt qui ita conciliant Tacitum atque
 Suetonium, ut imperante quidem Claudio SCTum nostrum
 factum fuisse dicant, ast Vitellio et Vespasiano Consulibus.
 Vespasianum enim sub Claudio Consulatum gessisse probant
 EX SVETONIO *in vita Vespasiani C. 4.* Claudio igitur vt

Principi, Vespasiano vero tanquam Consuli S^Cti hoc recte tribui dicunt. Vid. ANTON. FABER *Semestr. L. I. C. ult.* HEINECC. *Antiq. Rom. L. IV. Tit. 7. §. 7. not. d.* Sunt denique qui Suetonium hic erroris cuiusdam arguere malunt, Senatusque consultum non sub Vespasiano sed Claudio factum fuisse contendunt. Sed nullis ex his calculum nos adjicere possumus, potius alius fuit sensus legis Claudiae, alia S^Cti sub Vespasiano facti sententia, illa pecuniam filiisfam. in mortem patris datam, hoc mutuum incertis datum nominibus respiciebat, quae duo mirum quantum inter se erant diuersa, vt infra ex §. 19. pluribus apparebit.

XI.

Legis quoque Laetoriae jam dudum ante Vespasianum et Claudium latae mentionem facit CICERO *de off. L. III. c. 15.* nec non *Cod. Theodof. in l. 2. lib. VIII. Tit. XII. de donat.* qua circumscriptio adolescentum vindicabatur, ac interdicebatur ne ob pecuniam minoribus 25. annis creditam ius diceretur. Est haec lex antiquissima et eam jam PLAVTVS intellexisse videtur, per Legem *Quinam vicennariam*, quando in *Pseudolo Act. 1. Scen. 3. v. 68.* Callidorum adolescentem ita facit loquentem:

*Perii, an non tum lex me perdit Quinauicennaria
Metuunt credere omnes.* - - -

Verum cum ista lex non de filiisfam. sed de minoribus 25. annis agat, adeoque a sententia nostri S^Cti prorsus aliena sit, merito hic eam praetermittimus. Plura interim de ea legi possunt apud GRAVIN. *de Orig. Jur. Civ. L. III. C. 35.* HOT-
TOMANN. *Elem. Jur. Civ. p. m. 478.* BRISSON. *Antiq. Rom. L. III. C. II.* SCHILFER. *exercit. ad Dig. XXVII. §. 62.* IAC. GOTHOFRED. *in commentar. ad cit. leg. 2. Cod. Theod. de Donat.*

XII.

XII.

Magis ad nos pertinere videtur locus Ciceronis *in erat. pro M. Coelio*. Nam quod aes alienum obiectum est, sumtus reprehensi, tabulae flagitatae, videre quam pauca respondeam: *Tabulas qui in patris potestate est nullas conficit, versuram nunquam omnino fecit ullam*. Accusatus erat M. Coelius, quod a Clodio aurum mutuum sumserit, et ne id reddere cogeretur, ei venenum parauerit, duo igitur negabat hic Cicero 1) Coelium aurum mutuum non sumsisse, 2) Venenum Clodio non parasse. *Ad prius inquit videre quam pauca respondeam*. Scil. vix merebatur responsonem quod Coelius ne facere quidem poterat, *tabulas qui in patris potestate est nullas conficit*. h. e. filiumfam. mutuum non accipit. Est enim tabulas conficere nil aliud quam mutuum accipere, vt ad hunc locum recte notat Gothofredus. Fiebat namque mutui et nominum obligatio apud Romanos plerumque per tabulas vid. HUBER. et HOTTOMANNVS *ad tit. Inst. de litterar. oblig.* scil. debita sua seu nomina creditor in tabulas accepti et expensi inscribebat, idque praesente debitore, qui et idem in tabulas suas referebat, quae tabulae in iudicio debiti plenam faciebant fidem. Vid. CIC. *pro Q. Roscio*. Quae cum ita sint, filiumfam. iam Ciceronis aevo non valide accepisse mutuuum ex loco isto docemur. Quidquod? idem iam de suis temporibus dicere videtur TERENTIUS *in Phorm. Act. II. Scen. I. v. 70*. Ibi enim Geta seruus sene increpante quod non potius filio mutuam pecuniam foenore sumsisset ad dotandam Phaedriam, vt haec alium quaerere potuisset virum, respondet:

*Hui! dixti pulchre, si quidem quisquam crederet
Te viuo.*

B 3

Essent

Essent forte et plura alia eiusdem argumenti loca, sed poterit iam ex his satis constare, filiumf. iam dudum ante Vespasianum et Claudium non valide accepisse mutuum.

XIII.

Sed quomodo haec conciliabimus cum dictis *Sphi 8*. Docuimus ibidem ex Suetonio, auctore Vespasiano Sctum Macedonianum fuisse conditum, *Spho* praeced. vero ostendimus, iam dudum ante Vespasianum filiumfam. non valide accepisse mutuum: An igitur forsan cum Alexandro ab Alexandro, Sctum hoc ipsis XII. Tab. fere coetaneum, postmodum a Vespasiano tantum repetitum fuisse dicemus? Minime Gentium. Fefellisse hic coniecturam virum de caetero celeberrimum, eiusque narrationem fidem apud eruditos nactam non fuisse praecedentibus *Sphis* dictum est. Quid ergo? Dicam quod res est: Mutuum filiifam. non demum per Sctum Macedonianum fuit reprobatum, sed iam ante per ipsas XII. Tab. et forte ante illas iure communi et ordinario fuit inualidum, atque hoc ipsum est, ad quod respiciunt Cicero et Terentius cit. locis, quod miror viros eruditos nondum animaduertisse.

XIV.

Iure scilicet Romano omnimoda potestas competeat patri in liberorum non solum personas, sed et res atque bona, ita vt quicquid liberi acquirerent pleno iure cederet parentibus, ipsi vero liberi bona propria omnino haberent nulla. Dedit hanc potestatem parentibus iam antiquissimis temporibus primum Romanorum legislatorem Romulum, auctor nobis est DIONYSIUS HALICARNASS. L. II. *Antiq. Rom. C. 27.* his verbis: *Romanorum autem legislator (Romulus) omnem vt breuiter dicam potestatem patri dedit in liberos, idque toto vitae tempore siue in carcerem detrudere, siue flagris cedere, siue vinctum ablegare ad rustica opera, si-*

ue

ne necare libeat. etc. Per omnimodam hanc potestatem non tantum intelligit ius in liberorum personas, de quo in specie in subsequētib; hic agit, sed omnem quoque potestatem in liberorum bona, hanc enim quoque parentibus iam olim datam fuisse idem tradit *L. VIII.* ubi ostendit Sp. Cassium non a patre suo vi patriae potestatis, sed a Magistratu fuisse enecatū, eum enim tempore supplicii sub patris potestate non fuisse, exinde coniicit, quod aedes eius essent dirutae et bona publicata. *Quod si inquit vi patriae potestatis iudex simul et accusator punitorque fuisset, sicque Sp. Cassius in potestate patris adhuc extitisset, nec domus eius esset diruta, nec bona publicata,* additque: *Apud Romanos enim filiis nullae sunt possessiones propriae, sed licet patribus et pecuniis filiorum et corporibus facere quod libet.* Conditis postea XII. Tab. legibus haec quoque potestas patri seruata, plenissimumque ius in personam liberorum et bona ipsi tributum fuit, cuius rei iterum testis nobis est *DIONYSIVS cit. L. II. Antiq. Rom. c. 28.* Postquam enim prolixius demonstrasset, a Romulo datam fuisse in liberos patri potestatem omnimodam, (quam etiam ius plenarium in bona liberorum complexum fuisse, vidimus modo ex libro Dionysii VIII.) demum addit: *Hanc legem primi illi reges obseruabant, incertum scriptamne an sine scripto proditam, habentes pro omnium optima.* Post sublatam enim Monarchiam, cum primum visum est Romanis patrias consuetudines legesque omnes vna cum ascititiis in foro proponere vniuersis ciuib; ne ius publicum mutaretur, cum potestate Magistratum Decemviri, qui a populo acceperant potestatem colligendarum legum et conscribendarum, hanc quoque retulerunt inter caeteras, extatque in XII. Tabularum ut vocant, quarta, quas tunc in foro proposuere.

XV.

Obtinuit haec plenaria in bona liberorum potestas subsequenter etiam temporibus, imo hodiernum adhuc obtinet, licet introducta postmodum ab Imperatoribus peculiorum diuersitate pedetentim fuerit restricta et valde limitata. Est interim ex hoc parentum iure indeque dependente per liberos acquirendi potestate, quod pater atque filius quasi pro vna persona reputentur, *l. fin. C. d. Impub. et alien. subst.* Quod filius possit stipulari patri, §. 4. *l. de Inutil. stip.* Quod pater liberorum nomine absque mandato vel rati cautione in causis pecuniariis in iudicio agere possit, *l. 1. D. d. Bon. Mat.* filius autem nomine proprio agere non possit, *l. 18. §. 1. D. d. Iud.* Quod nec lis nec obligatio esse possit patrem inter et filium, *l. 14. et 11. D. d. Iud.* Quod pater cum filio pacisci non possit §. 6. *d. inutil. stipul. l. 2. D. d. contrab. vend.* Quod ne donare quidem possit pater filiis in sua potestate constitutis, *l. 1. §. 1. D. pro donato.* quod pater liberis suis pupillariter substituendo possit scribere testamentum, in casum, si in impubertate decesserint, *pr. l. d. Pupill. subst. l. 1. D. d. vulg. et Pupill. subst.* Quod filiusfam. durante patria potestate testari non possint. *Pr. I. Quibus non est permiss. facere testamentum:* ne quidem patre consentiente, *l. 6. pr. D. qui test. fac. poss.* Filiusfam. enim nihil suum habet, ut testari de eo possit, ut recte ait **VLP IANVS** *Tit. XX. §. 10.* et id genus alia.

XVI.

Eadem igitur ratio quoque prohibet, ne filiusfam. durante patris potestate cum extraneo contrahere, aut ex tali contractu obligari valide possit, cum enim filiusfam. iam iure veteri et LL. XII. Tab. omnis omnino dominii esset incapax, et omne quicquid acquireret cederet patri, sicque nihil haberet proprii, de quo obligatus soluere possit, hinc a filiofam.

fam. contracta obligatio iam olim erat inefficax, ex ea enim non ipse filius poterat conueniri, aequae minus ac forte ex suo contractu seruus, bona enim non habebat de quibus solueret; nec ex huius persona eius pater, hic enim ex contractu filiorum qui potestati suae subsunt non tenetur, nisi vel peculiotenus, si ipsis dederit peculium, *t. t. D. Quando de pecul. act. annal. est*, aut de in rem verso, si ex contractu isto locupletior sit factus. *t. t. D. d. in rem verso*, aut denique actione quod iussu, si ipse filiumfam. contrahere iusserit *t. t. D. quod iussu*. Quemadmodum igitur hac ratione omnis regulariter contractus filiifam. ita et in specie mutuum ab eo contractum, cuius dies durante adhuc patria potestate venit, iam olim inefficax erat, et nomen haud exigibile. Et si vel maxime etiam praetermissio statuto solutionis termino creditor exactionem in illud tempus differret, quo patre v. c. mortuo patria potestas ipsi non amplius obstaret, obstabat tamen regula Catoniana, propter quam quod ab initio (h. e. in ipso termino solutioni praefixo) erat inuvalidum et vitiosum, tractu temporis conualescere haud poterat. *l. 29. D. d. R. I.* Ex his igitur cunctis satis ut puto euincitur, id quod erat propositum, scil. fundamentum prohibitionis, ne filiusfam. durante patria potestate valide accipiat mutuum, non demum a SCTo Macedoniano, sed iam inde a XII. Tabularum vel primis Romuli et successorum legibus esse repetendum.

XVII.

Inquis: quid opus igitur fuit SCTo Maced. quid lege Claudia, si iam ante Vespasianum et Claudium per jus commune et ipsas LL. XII. Tab. mutuum a filiofam. contractum subsistere haud potuit? Varia haberem quibus difficultatibus hisce explicare me possem, regerem forte, jura communia diuturnitate temporum oblitterata a Vespasiano tantum per SCTum nostrum restituta fuisse; sed non opus est, ut ad subsidiarias

diarias confugiamus hypotheses, quae probabilitate nulla adjuvantur, potius, si ego coniectura quid assequi valeo, res ita se habet: Erant Romae varii generis foeneratores, qui pecunias luxuriosis adolescentibus sub grauissimis vsuris subministrabant, vtque tali mutuo contra legum sententiam valorem conciliarent, variis efficiebant fraudibus. Fuit talis inter alios Fufidius, cuius meminit HORATIVVS *Sermon. L. I. Satyr. II. vers. 12.*

*Fufidius vappae famam timet ac nebulonis,
Diues agris, diues positus in foenore nummis.
Quinas hic capiti mercedes exsecat, atque
Quanto perditior quisque est, tanto acrius urget.
Nomina sectatur modo sumpta veste virili,
Sub patribus duris tironum maxime, quis non
Iuppiter exclamat, simulatque audiuit? - -*

Talis etiam fortassis fuit Scaptius et Matinius, de quibus CICERO *L. V. ad Attic. Epist. 21.* nec non Coelius Plotius apud VALERIVM MAXIMVM *L. 6. C. 1.* qui Titum Veturium adolescentem debitorem suum ad stuprum feruilibus verberibus cogere tentabat, quemque SCto Macedoniano causam dedisse autumat ALEXANDER AB ALEXANDRO *Gen. Dier. L. I. C. VII.* Huiusmodi ergo foeneratores inter alia et hac in fraudem legis utebantur fallacia, vt non in diem qui cadere posset in tempus patriae potestatis, pecunias crederent, sed demum post patris mortem mutuum reddendum a filiisfam. sibi stipularentur, quo ipso elidebant prohibitionem legum, cauendo, ne terminus solutionis caderet in diem quo creditor adhuc esset sub patria potestate, sed in illud tempus quo patria potestate solutus et obligationis esset capax, et bona haberet, de quibus solueret.

XVIII.

XVIII.

Ad coercendas igitur foeneratorum pessimas hasce fraudes, lata fuisse videtur lex sub Claudio *ne in mortem parentum pecunias filiisfam. foenori darent*, ut ait TACITVS *Annal. L. XI. C. 13.* Ergo hunc vnice casum respiciebat lex ista Claudii: si quis in mortem parentum filio mutuam dederit pecuniam, manifesto indicio mutuum non in patris mortem datum, sed in diem, qui incidebat in tempus patriae potestatis, jam ante legem Claudii jure communi et ordinario fuisse inualidum.

XIX.

Sed nec haec Diui Claudii Sanctio sufficere videbatur, ad refrenandam perditissimorum hominum nequitiam, potius iniqui foeneratores et horum potissimum antesignanus Macedo, nouas legis iterum quaerebant fraudes. Elidebant enim legem Claudiam tum variis modis (ita enim interpretantur communiter verba SCTi nostri *ne quid amplius dicere-tur*) ad quas iniustas foeneratorum fallacias inter alia pertinuisse videtur species legis 8. C. *Si cert. pet.* Item l. 16. C. d. *vsur.* porro l. 44. D. *eod.* denique l. 15. C. d. *vsur.* tum etiam hac praeprimis cautela, ut incertis nominibus filiisfam. pecunias crederent h. e. in terminum solutionis incertum, in hunc enim sensum accipio verba ista SCTi *incertis nominibus v. c.* ut mutuum exigibile sit quocunque die creditori petere illud placuerit, hoc ipso enim euitabant et prohibitionem juris communis, non enim petebant patre viuo, sed protrahabant exactionem vsque ad tempus mortis paternae; et sententiam legis Claudiae, non enim expresse in patris mortem, sed incertis nominibus, seu in incertum solutionis terminum pecunias credebant.

Noui verba ista: *incertis nominibus crederet*, in SCto nostro longe aliter vulgo accipi ac quidem a me fuerunt interpretata. Plerisque incertis nominibus credere hoc loco idem est, ac suppressa causa mutui celatoque titulo crediti, tacito foenore dare, per pactum incertum h. e. quod in certam et in iure determinatam pactorum speciem non incidit. PARAEVS in *Lexico Critico*. CUIAC. ad tit. C. d. SCto Macedon. et parat. Dig. eod. GRAVIN. Orig. Jur. Civil. L. III. C. 69. p. m. 379. Enimvero si hic esset verborum istorum sensus, vereor ne parum profecerit suo hoc commento noster Macedo. Pactum quod ad certam speciem iure civili determinatam non pertinet, pactum est nudum, quod erat inefficax actionemque de iure civili non producebat. Tale igitur cum jam ipso iure communi nullum esset, causam nostro SCto non videtur dedisse. Alii igitur per nomina incerta, mala nomina hic intelligunt, i. e. talia, quibus non tuto poterat credi, et qualia quaerebant foeneratores improbi, vt propter magnum quod subirent periculum, solito maiores a debitoribus acciperent vsuras, qualia nomina inter alia fuisse dicuntur, filiorumfam. GERH. NOODT ad tit. Dig. ad SCt. Maced. p. 337. HEINECC. Antiq. Rom. L. IV. T. VII. §. 8. Attamen nec hanc interpretationem admittere videtur contextus nostri SCti. Ad scelera enim Macedonis refertur, quod incertis crediderit nominibus, jam vero malis credere nominibus, scelus non est, nec contra praecepta iustitiae, sed saltim prudentiae regulas. Datum dicitur nostrum SCtum contra creditores incertorum nominum, jam certo malis et periculosis nominibus credere non prohibet SCtum Macedonianum, sed efficit potius, vt quae antehac bona fuerant nomina filiorumfam. expectata patris morte, jam

jam mala fiant et impedita, et vt nullum amplius possit filiifam. bonum nomen expectata patris morte fieri.

XXI.

Per nomina igitur incerta, vt jam §. 19. exposui, malo hic intelligere nomina in diem incertum data, vt petere ea liceret a creditoribus qua ipsi vellent die. Talia nomina offererat quondam Avianus Ciceroni, vt ipse refert C I C E R. *epist. ad fam. 23. lib. VIII. Accepi Aviani litteras: in quibus hoc erat liberalissimum, nomina se facturum cum venisset, qua ego vellem die.* Talia igitur quaesuisse etiam videtur Macedo, cum suis commilitonibus, ad circumueniendam tam iuris communis, quam legis Claudiae sententiam.

XXII.

Atque haec turpis foeneratorum improbitas coegit demum Senatum Romanum, vt sub imperio Vespasiani generaliter omne omnino ius et potestatem mutuuum a filiifam. contractum repetendi creditoribus adimeret, licet non expresse in mortem parentum, sed incertis tantum nominibus pecuniam credidissent, vt omnino nulla vnquam actio petitioque foeneratoribus daretur, nulliusque possit filiifam. bonum nomen ne expectata quidem patris morte fieri. Iuuabit ipsa vidisse S C T i verba, quae seruaui nobis V L P I A N V S in l. 1. D. ad S C t. Maced. *Cum inter caeteras sceleris causas Macedo quas illi natura administrabat, etiam aes alienum adhibuisset, et saepe materiam peccandi malis moribus praestaret, qui pecuniam (ne quid amplius diceretur) h. e. vt de reliquis fraudibus, quas ad palliandum filiorum mutuuum quaerebat legi Claudiae, jam non dicamus, incertis nominibus, h. e. in terminum solutionis incertum et indeterminatum, quem in illud tempus quo pater mortuus et debitor sui iuris factus protrahere poterat, crederet, placere: Hoc Verbo Senatusconsultum indigitari recte obseruat BR I S S O N.*

de form. L. II. p. 149. BVDAEVS annot. ad Pand. p. 136. ne cui qui filiofam. mutuam pecuniam dedisset, etiam post mortem parentis ejus cuius in potestate fuisset, actio petitioque daretur, ut scirent qui pessimo exemplo foenerarent nullius posse filiofam. bonum nomen expectata patris morte fieri.

XXIII.

Atque ex his cunctis satis ut puto perspicuum est, aliam longe fuisse rationem juris communis et legum XII. Tab. aliam prohibitionem legis Claudiae, aliam denique S^Cti Macedoniani sententiam. Iure communi mutuum a filiofam. acceptum, cuius dies venerat durante patria potestate, inuolidum erat. Lege Claudia cauebatur, ne mutuum a filiofam. in mortem patris contractum exigi possit. Denique Senatusconsultum Macedonianum generaliter prohibebat, ne vllum vnquam mutuum filiofam. incertis licet nominibus datum, expectata etiam patris morte bonum esset nomen et exigibile.

XXIV.

Antequam hinc discedam, non inutiliter subiiciam adhuc quaestionem ex iis quae praemissa sunt facile iudicandam: S^Ctum Macedonianum an sit priuilegium parentum, an vero liberorum? Sunt quidem haud pauci qui priorem amplectuntur sententiam, existimando Senatusconsultum hoc vnice factum fuisse in fauorem parentum. Enim vero rem acui hi tetigisse non videntur. Viuo enim patre S^Ctum nullius est effectus, sed demum post patris mortem omnem vim et efficaciam suam sortitur. Scilicet hunc solum casum: si filius mortuo patre ab ejus potestate liberatus, a Creditoribus suis conueniatur, S^Ctum Macedonianum respicit, ut ex iis, quae haecenus dicta sunt, satis perspicuum est. E contra vero ipse pater vltiori legum prouidentia aut Senatusconsulto hoc non indigebat, quippe qui jure communi et ordinario satis jam esset tutus. Quemadmodum enim hic ex nullo

con-

contractu, ita nec in specie ex mutuo filii sui obligabatur, nisi vel ex iussu, vel de in rem verso, vel denique peculio-
 tenus. Vid. *supr.* §. 16. Nec forte metuendum erat patri, ne filius a creditoribus suis conuentus vitae ipsius insidias fruatur, parricidio forsan inuenturus vnde aes alienum dissolueret. Nescio enim quae ratio persuaserit ICTos, vt huncce metum causam dedisse SCTo Maced. vulgo existiment. Vanus esset iste metus, namque filiusfam. viuo patre et patria potestate durante ex debito suo conueniri omnino nequit, certe olim vbi qui in patris potestate erat bona omnino nulla habebat, nec habere poterat, indeque obligationis prorsus non erat capax, confer *supra* §. 16. Potius quae ratio mouerit Senatum, non rectius quam ex ipso SCTo nostro poterit intelligi: ne scil. iniqui foeneratores pecuniam foenebrem subministrando luxuriosis adolescentibus, materiam ipsis peccandi suppeditarent, et ne filii patre aliquando mortuo, totam suam haereditatem aere alieno et immodicis vsuris obruti, creditoribus cedere teneantur.

XXV.

Atque haec est, Erudite Lector. nostra de Senatus-consulto Macedoniano eiusque sententia probabilis opinio. Probabilitas enim est, non veritas certa, quodsi ergo meliores cui succurrerint meditationes, non refragabor. Expo-
 sui coniecturas nostras, qui melius coniecerit is optimus vates esto.

VT VARIA DISPVTANDI COPIA SVB-
MINISTRETVR LV BET SEQVENTIA ADDERE

E II I M E T P A.

I.

Senatusconsulto Macedoniano etiam Principum filii recte vtuntur.

II.

*Filiusfam. etiam absque patris consensu peculiarem oeconomiam ri-
te instituit atque sic e patris sui potestate exit.*

III.

*Qui succedit auo, repudiata tamen patris hereditate, aes alienum
patris soluere non tenetur.*

IV.

*Cui per sententiam rotae poena dictata est, ejus cadaver Judex post
executionem rotae etiam imponere debet, licet eius in sententia nulla
expresse facta fuerit mentio.*

V.

*Tutores omnes hodie sunt datiu. Postquam enim per R. I. d. a.
1548. Tit. XXXI. et d. a. 1577. tit. XXXII. omnes tutores sunt con-
firmandi, nulla amplius inter testamentarios legitimos et datiuos su-
perest differentia.*

VI.

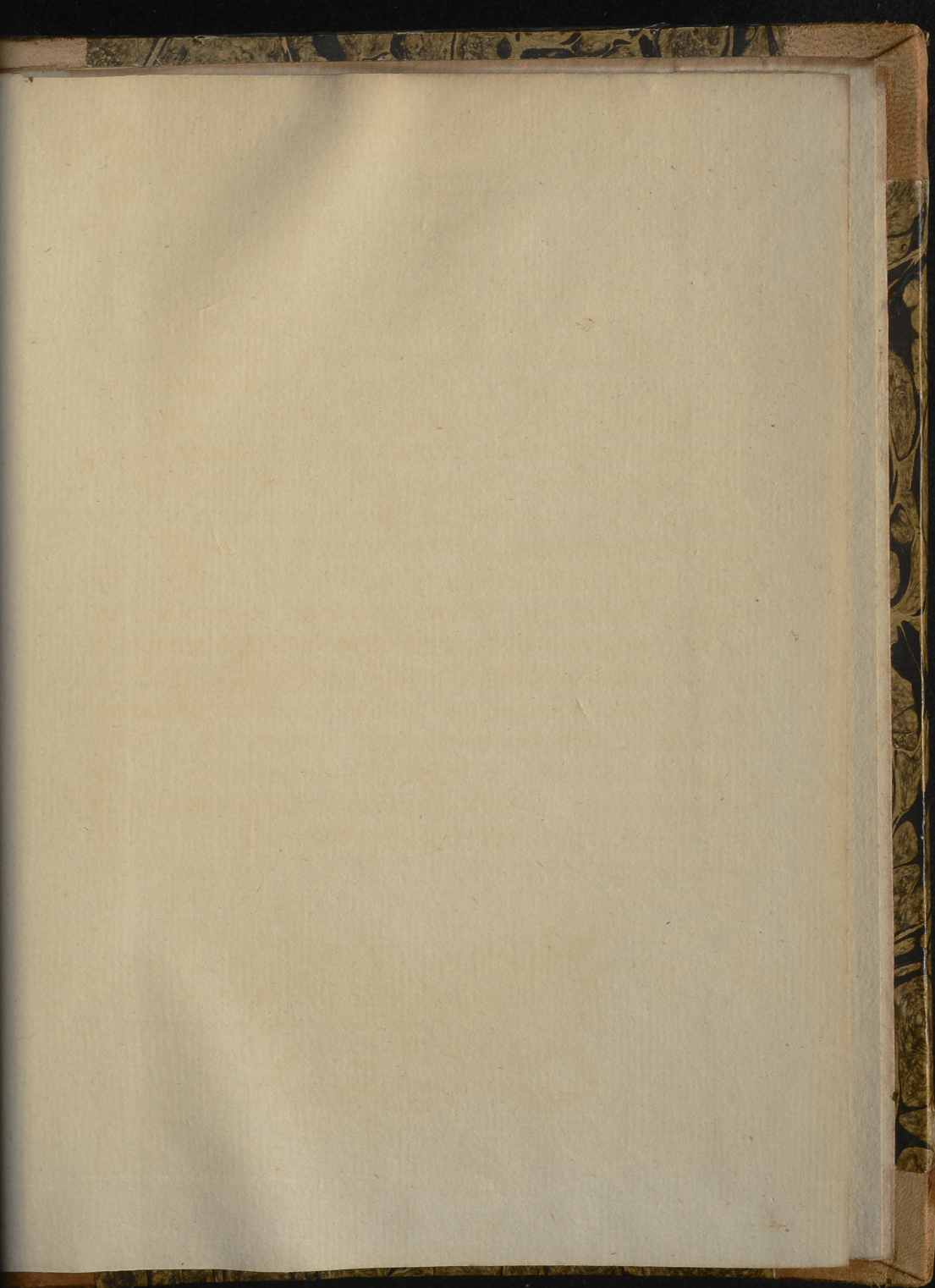
*Si quis in literis cambialibus solutionem in loco praestare, promise-
rit, in quo ius cambiale non obtinet v. c. Aller Orten wo ich anzutref-
fen auch da sonst das Wechsel. Recht nicht stat hat, contra hunc istis in
locis secundum rigorem cambialem procedi non potest.*

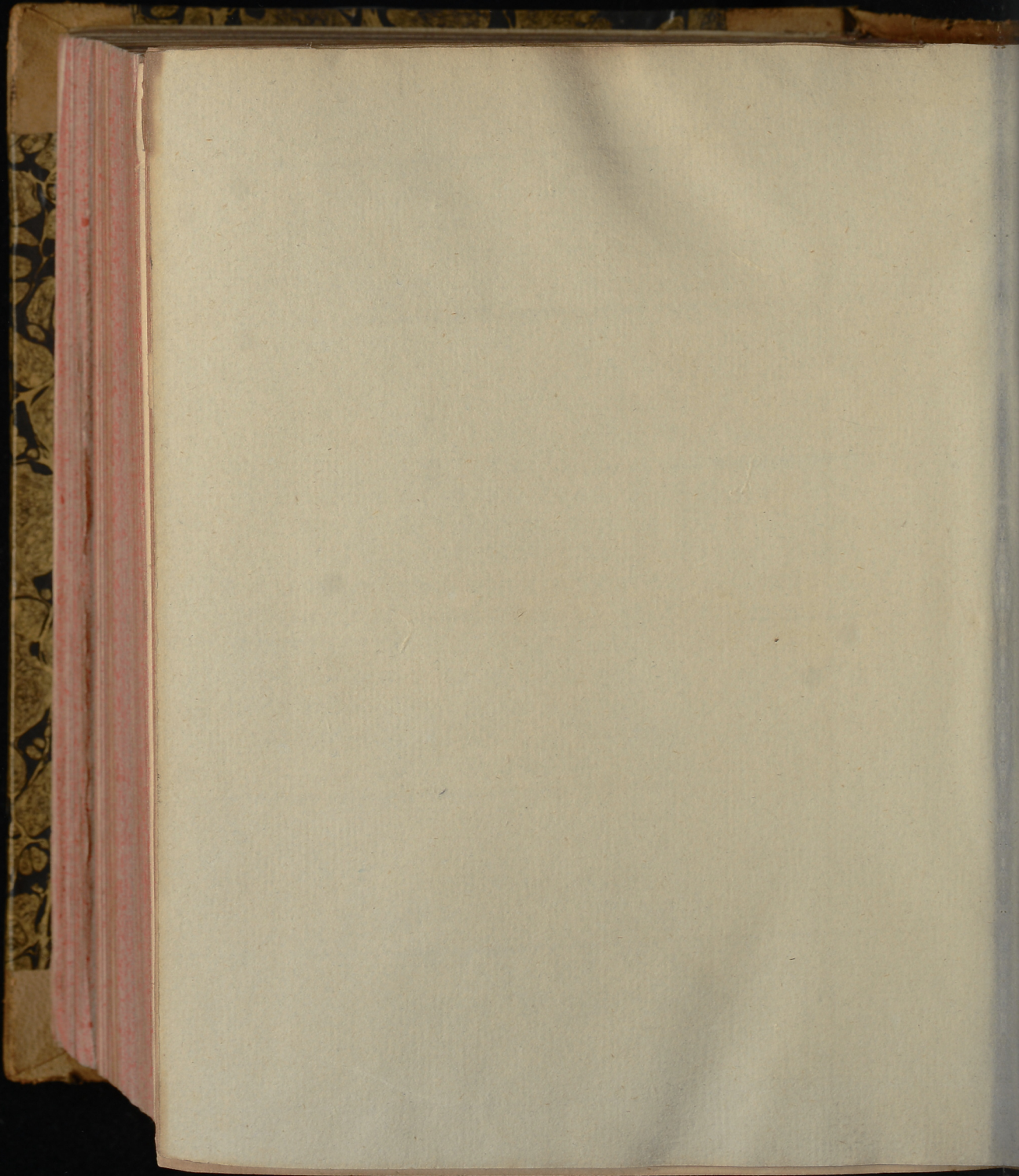
VII.

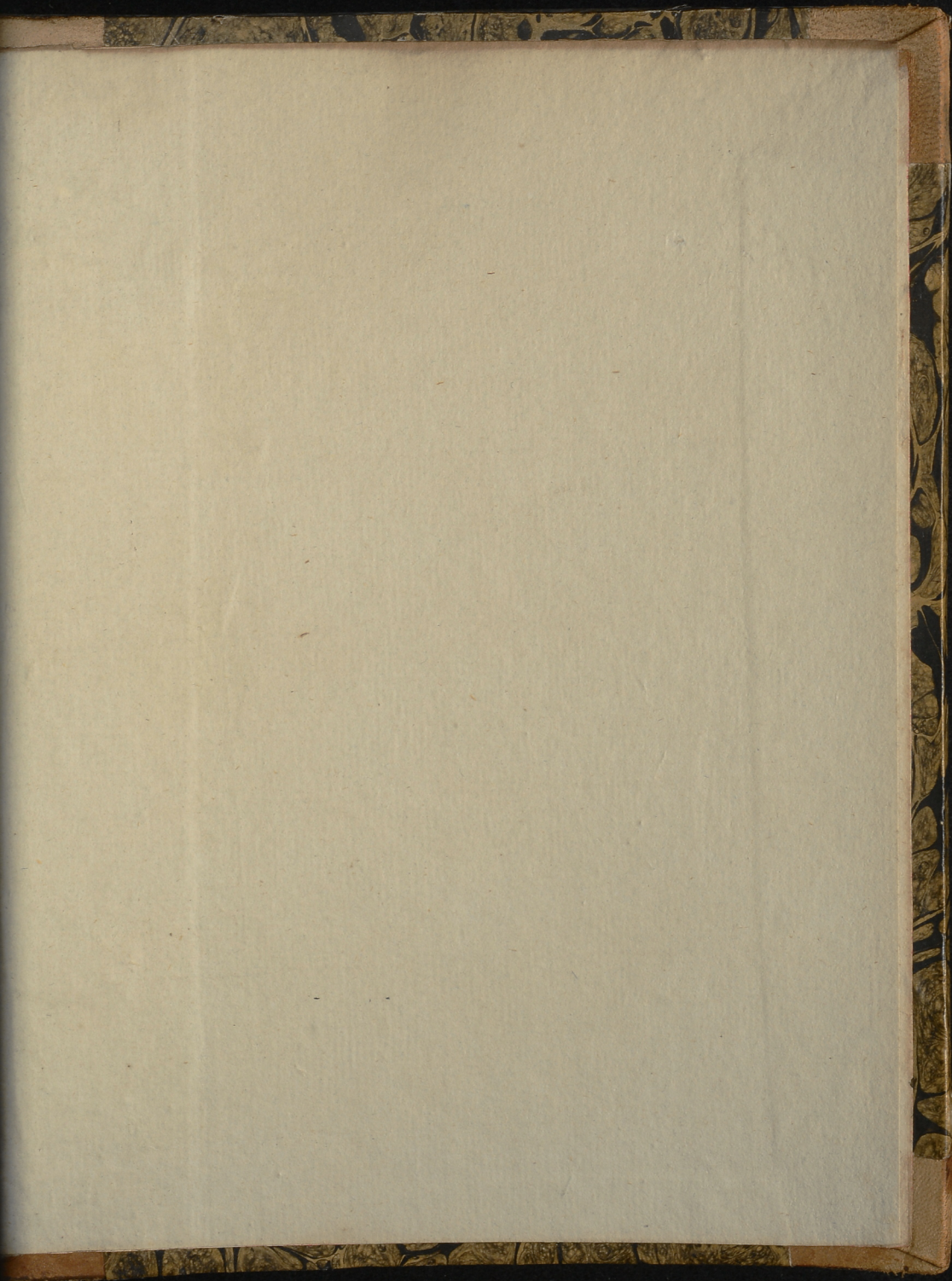
*Qui fidejussit in litteris cambialibus pro debitoro cambiali nomen
suum subscribendo praemissa v. g. hac formula: Obige Post verspre-
che zu bezahlen, wenn der Schuldner manquiret, adversus eum cam-
bialiter procedi nequit. Scil. de iure communi, secus est in Saxonia,
vbi contrarium expresse sancitum in Append. Ordinationis processua-
lis reuisae. §. 18.*

VIII.

*Cambium indoffari potest tertio, licet vel maxime clausulam oder Or-
dre, oder Commiß non contineat.*

illudque adhibitis iustis, ac necessariis solenni-
estatore, aut nuncupando, aut scribendo fit fir-
Ex hac enim, testatoris accedente approbatione
ori schedula, et valor et probatio vltimae vo-
pendit. 2)

P. FARINACIVS Opp. Crim. P. V. qu. 150. n. 214.
HOL. a SALYCETO ad L. 2. Cod. de his qui sibi adscrib.
ANDER TARTAGNVS L. III. Conf. 50. n. 1. 2.
RICHARDVS ad Cod. l. 22. de testam. n. 4.

ponderare ICTi Vittæbergenses, referente III. BERGERO
nom. iuris L. II. Tit. IV. th. 30. n. 7. et Ienenses apud
SERVM Resp. 120. n. 21.

§. LIV.

rum haec omnia qui expedierit, agnoscet SC.
m, dignum fuisse prudentia et grauitate Am-
nis. Sed Edictum Claudii, quod poenam L.
adiecit, durum nimis, crudumque, occasionem
Iureconfulti lubenter responderent casum non
id SCtum, aut Senatus, siue Princeps veniam
ile darent. Quo ipso caput hoc antiqui Iuris
mplicatum. Itaque idem illud passim legibus
ibus veluti de nouo digestum, ordinatumque legi-
TONIVS PEREZIVS *) citat Edictum
am A. 1611. emissum, quo inter alia prohibentur
s, Parochi, et omnes coram quibus testamenta fiunt,
ut coniunctis intra quartum cognationis gradum,
testamentis adscribere, itaque adscriptum capere.
nis laudem meretur consilium, quod elucet in no-
ne, qua visum fuit in Electoratu Saxoniae dubios
hoc argumento dirimere. Illam, cum huc dis-
nostrae praecipue dederit occasionem, integram
ere, eaque, veluti gemma, dissertationem no-
stram

